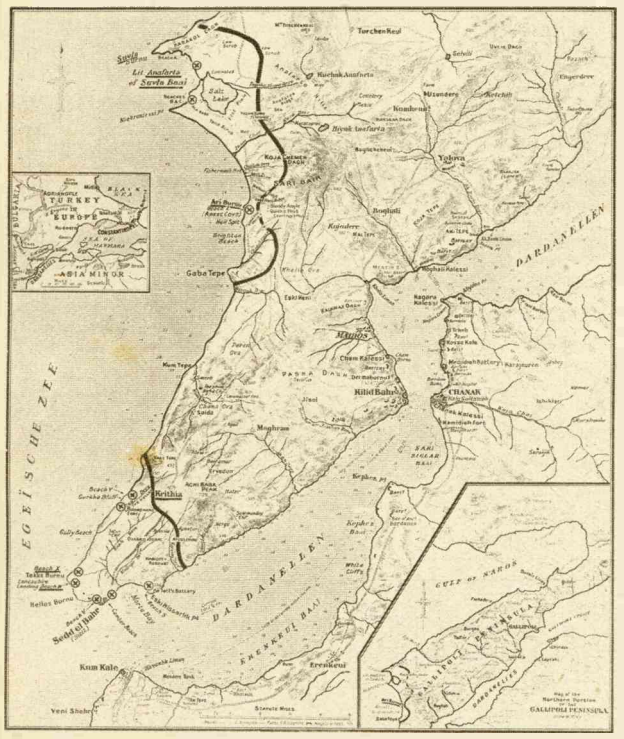
DE OORLOG IN HET DUISTER

ROMAN VAN LUDWIG WOLFF

(Vervolg)

Hij zat alleen in den eenzamen tuin en schreef aan Hedwig een opgewekten brief. Van Salzburg reisde hij zuidwaarts, steeds zonder een vast plan. Waar het hem beviel steeg hij uit. Hij had alleen een handvalies bij zich en maakte eerst een plan als de trein al het station binnenliep.

De strijdlinie aan de Dardanellen in December 1915.

In Golling hield hij stil om den Lueg-pas te bezoeken. Met blijden trots stond hij voor het gedenkteeken van Jozef Struber die in 1809 met twee compagniën tegen 13.000 Franschen den pas twee weken lang verdedigd had. Wat een helden, dacht hij ontroerd en bestudeerde met oogen van den generalen staf-officier de strategische positie. Te Bischopshofen nam hij het besluit om de Tauernbaan te leeren kennen. Hij bewonderde het grootsche werk, dat Oostenrijksche ingenieurs gebouwd hadden en verheugde zich over zijn Vaderland. Ge weet heelemaal niet, grootmoeder, dacht hij glimlachend, hoe groot en sterk wij geworden zijn!

Te Villach besloot hij naar Triëst te sporen. Het was een drukkend heete namiddag toen hij op de Molo San Carlo stond, maar hij bemerkte de hitte niet, zóó opgewekt was zijn hart. Hij was sedert vele jaren daar niet geweest en verbaasde zich nu als was een toekomstdroom vervuld geworden. Overal was leven, overal werd gewerkt, overal vooruitgang en ontwikkeling. Aan den oever stonden reusachtige pakhuizen, geweldige stoomkranen zweefden in de lucht; in de haven drong zich mast aan mast; een Indië-vaarder van den Oostenrijkschen Lloyd was binnengekomen en begon zijn lading te lossen en verderop maakte zich een Oceaanstoomer van de Austro-Americana reisvaardig. Welk een mogelijkheden sluimerden nog in deze mooiste haven van de Adriatische Zee! Maar stil, mijn hart! Alles ging immers voorwaarts, niets bleef in rust. Trots wapperden de vierkleurige handelsvlaggen en jubelden: Oostenrijkers zijn wij!

Urenlang stond Heinersdorff op den Molo San Carlo en droomde. Hij zag het uitgestrekte land van Triëst tot aan de Russische grens, van het meer van Genève tot aan de Karpathen, een sterk, machtig land, Oud-Oostenrijk, neen: Nieuw-Oostenrijk. Dit groote Rijk, dat zijn kracht nauwelijks bewust was, veroordeelden arme dwazen ter dood, en zwetsten van oplossing. Hij moest daarover glimlachen. Dan schaamde hij zich over de kleinmoedigheid die ook hem dikwijls had bevangen. De oude adelaar leeft nog. Weest getroost! De oude adelaar kan nog vliegen.

Van Triëst voer Heinersdorff met een langzame vrachtboot langs de kust van Dalmatië. Wat een tocht! Hij was de eenige passagier aan boord. De oude kapitein had hem zijn hut afgestaan en behandelde hem als zijn eigen zoon, zoo verheugde hij er zich over een mensch bij zich te hebben met wien een goed kabeltje te spinnen was. Hij had alle zeeën bevaren totdat hij het groote ongeluk op den Atlantischen Oceaan had, dat hem buiten zijn schuld trof. Sedert dien tijd vertrouwden de reeders hem geen schip voor de groote vaart meer toe, en hij moest met deze oude kast smadelijk de kust langs gondelen.

Heerlijke dagen waren het, die Heinersdorff doorbracht op de „Santa Margherita." Diepblauwe hemel, diepblauwe zee, en als gloeiend goud de heete zuidelijke zomerzon. Op zijn gemak en rustig stampte de oude boot door de kokende zee en rustte in iedere haven. Het wonderbaarst waren de luwe nachten. De sterren straalden in nooit-gezienen glans en de witte kust gleed als een zilveren streep voorbij. Heinersdorff zat in zijn hemdsmouwen op het bovendek met den kapitein, die de zeldzame avonturen van zijn reizen vertelde. Zwart flonkerde de Istriaanërwijn in de glazen en de matrozen die, bijna ontkleed op het voordek lagen, zongen liederen, zwaarmoedige Dalmatische liederen, begeleid door zacht snerpende mandolinen.

Als een sprookje uit de „Duizend en één nacht" was deze vaart door de Adriatische Zee die zoo blauw leek als viooltjes.

Te Cattaro verliet Heinersdorff de „Santa Margherita." Toen hij een café binnen ging om zich tegen de zengende zon te beschutten werd hij bij zijn naam geroepen. Hij keerde zich verbaasd om en herkende een vriend uit zijn jeugd, Trimalzo, die kapitein ter zee was.

„Jongen, hoe kom jij hier, in Cattaro?"

Heinersdorff lachte.

„Ik ben op een ontdekkingsreis. Maar vertel eens, hoe gaat 't jou? Wat voer je uit?"

Zij hadden elkaar veel te vertellen. Toen zij met hun kleine persoonlijke aangelegenheden afgedaan hadden, kwam het gesprek op belangrijker zaken. Heinersdorff verhaalde van de sterke indrukken die hij in Triëst had ontvangen.

„Ja, 't gaat vóóruit, vriend", bevestigde Trimalzo. „Heb je onze nieuwe oorlogsschepen gezien?"

„Nog niet, op mijn terugreis blijf ik wat in Pola."

„Dat behoeft niet," zeide de marine-officier. „De Dreadnoughts loopen morgen hier in den bocht binnen."

„Dat doet mij genoegen."

„Ja, er is reden om verheugd te zijn," verklaarde Trimalzo vol trots. „De schepen zijn prachtig. Ik wilde dat wij er vijf stuks meer hadden, dan waren wij meester op de Adriatische Zee."

Hij zuchtte.

„De oorlogsmarine is het stiefkind van Oostenrijk. Geld is overal voor beschikbaar behalve voor de marine."

„Men moet geduld hebben," maande Heinersdorff.

„Geduld! Dat wordt zoo dikwijls gezegd zonder er bij na te denken," klaagde de commandant. „Wat thans verzuimd wordt is nooit meer goed te maken, waarde. Van alle kanten worden wij overvleugeld. De tijden van den ouden Tegelhoff zijn voorbij. En daarbij hebben we de beste matrozen die men zich maar denken kan en werkelijk knappe officieren, mij uitgezonderd als je wilt. Wij kunnen onze schepen heelemaal uit eigen materiaal bouwen, wij hebben flinke ingenieurs, maar op onze werven is het vacantie, want er is geen geld. Men wil nu, uit louter vertwijfeling, nieuwe machines in de oude schepen bouwen. Dat is zoo echt typisch Oostenrijksch! Alles maar half!"

Heinersdorff liet zich zijn optimisme niet ontnemen. „Men moet geduld hebben, vriend," herhaalde hij. „We gaan toch vooruit."

Toen hij den volgenden dag de Dreadnoughts had gezien, waarover hij innerlijk zoo verheugd was, reisde hij met een snelle boot terug naar Triëst. Daar vond hij een brief van zijn grootmoeder. „Wanneer je naar Venetië gaat jongen, kijk dan eens of het huis waar ik geboren ben er nog staat."

's Nachts ging hij aan boord en voer naar Venetië. Hoe zeldzaam toch, dacht hij toen hij over het St.-Marcusplein wandelde, dat deze stad eens Oostenrijksch was. Eigenlijk kon hij zich dat in het geheel

De strijdlinie aan het Oostelijk front in December 1915.

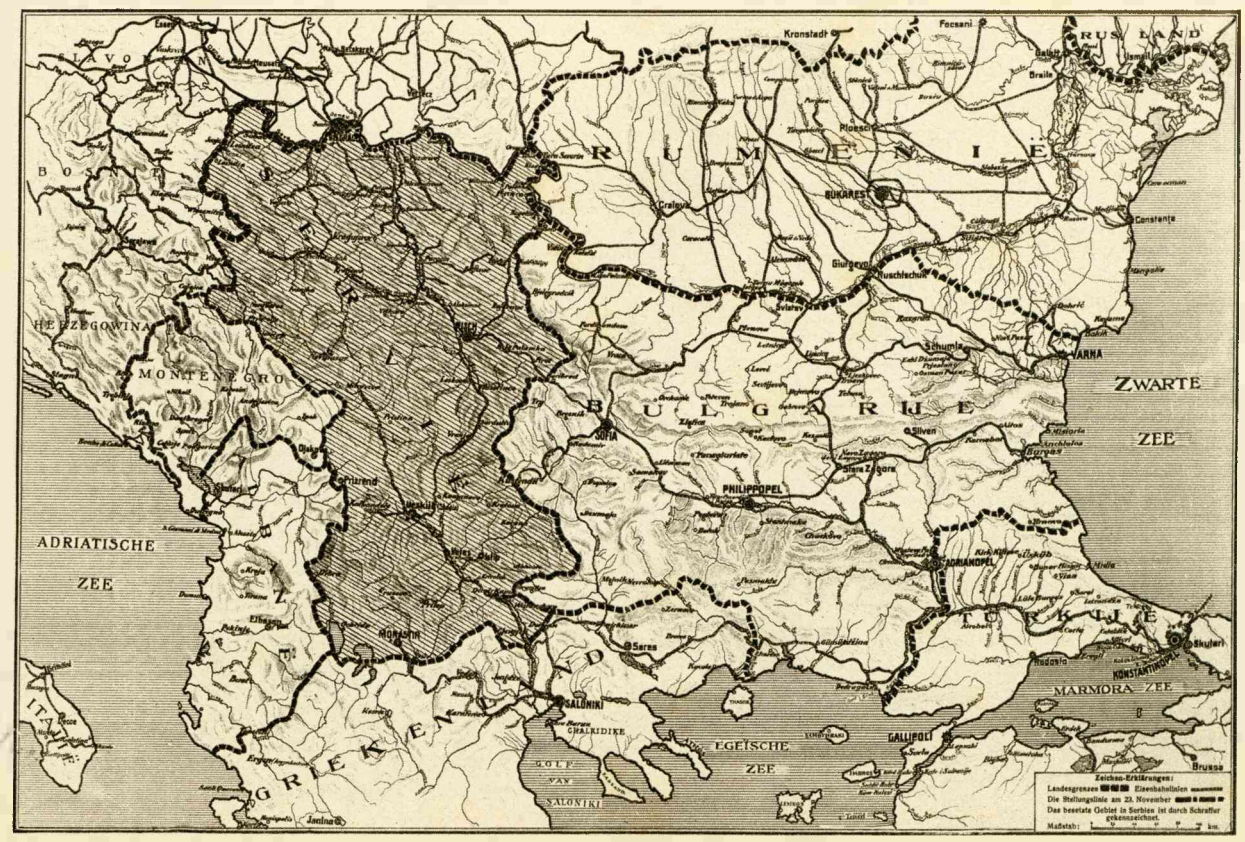
niet voorstellen. En toch was dat nog niet zoo lang geleden. Zijn grootvader lag daar nog in garnizoen en zijn overgrootvader was stadscommandant. Venetië was Oostenrijksche grond voor zijn voorouders geweest, maar voor hem beteekende de stad vreemden bodem. Hij vond het huis waarin zijn grootmoeder was geboren en stuurde een foto ervan aan de oude vrouw te Heinersdorff. Het beviel hem niets in Venetië. Heimwee en het verlangen naar zijn geliefde bedrukten zijn hart. Aan Hedwig Buschgart schreef hij lange brieven, waarin steeds weer het oude lied klonk:

„Wie in den vreemde reizen wil, moet met de liefste gaan; de anderen zingen en juichen, maar laten den vreemdeling staan!"

Een heele week bracht hij zoek in Venetië's zwoele weekelijke atmosfeer, mat en zonder wil, door nutteloozen twijfel gepijnigd. Eindelijk nam hij toch een besluit en verliet de bedrieglijke stad, die hem niet scheen te willen loslaten. Hij wilde langs het Gardameer naar Oostenrijk terugkeeren. In Peschiera verliet hij den trein en ging naar San Martino di Battaglia. Hier was het de historische bodem, een eigen stuk grond, want de aarde was er gedrenkt met het bloed van Oostenrijksche kameraden. Hier was de slag van Solferino geleverd. Men behoefde zich niet te schamen over die herinnering. Hij beklom den kerktoren en zag met stralenden blik in de verte de Tyrolerbergen glanzen.

Van Sirmione voer hij over het inktkleurige Gardameer, onder een hevigen Ora-stormwind naar Riva. Op La Rocca wapperde de zwartgele vlag, maar Heinersdorff vond hier nog niet zijn Oostenrijk. Hij ging naar Trient en van den Doss Trento begroette hem weder de zwart-gele vlag, maar het was nog steeds niet zijn Oostenrijk. Toen hij 's avonds over den Waltherplatz in Bozen ging, gevoelde hij het met een bitterzoete huivering: hier is Oostenrijk!

Hij bleef daar eenige dagen om te bekomen van de koortsige zwoelte van Vene-

De weg van Belgrado naar Constantinopel.